

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fl. — Községeknek, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor. Egyes szám ára 20 fillér.

Dr. Franciscy Lajos

felelős szerkesztő távollétében
a szerkesztésért felelős:
dr. Kaszala János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. sz.

Hirdetések árai: Egy háromhasábos petítorsor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedvezmény. Hivatalos hirdetmények 100 szögig 4 kor., minden további szó 4 fl.

A nagytapolcsányi tót bank.

Nagytapolcsány, aug. 6.

A felvidéki tót pénzüzetek képviselői június hó 19-én és 20-án Vágújhegyen gyűléseztek abból a célból, hogy — mint nyilvánosan bevallották — politikai ügyekben követendő, különösen az általános választói jogra vonatkozó taktikát megvitassák.

E gyűlésen a Budapesti Hirlap jun. 21-iki közlése szerint Paulinyi Tóth Vilmos azt indítványozta, hogy tűzzenek ki pályadíjakat olyan agitációs röpiratok írására, melyek a népet pénzének tót bankokban való elhelyezésére bírják. Szerinte tót bankokban eddig csupán 40 millió betétet helyeztek el. Az indítványt egy hangulag elfogadták.

A pénz nagyhatalom. Jól tudták a nemzetiségi vezérek, hogy ha politikai agitációjukat ezzel támogatják, akkor nemzetellenes aknamunkájukban számottevő eredményeket érhetnek el.

Én azonban kevés veszedelmet látok abban, ha tót népiünk tót bankokban helyezi el a pénzét. Az igazi politikai veszedelem abban rejlik, ha kölcsönt vesz föl tőlük. Mert ezzel úgyszólván felbontathatlan háló szövődik körülötte, a szálak, melyek oda kapcsolják, egyre erősebbek

lesznek s ő nyomorúságában rabja lesz a haza ellenségeinek. Mert a nyomor felvidéki népünkénél bizony fokozódik. Az évről-évre mostohább időjárási viszonyok, a birtok felaprózódás, a pálinka stb. mind hozzájárulnak ehhez. Nyomorúságában aztán a lelkét is odaadja annak, a ki pénzt kínál neki. Erre a pszichológiai tényre alapítják a tót pénzüzetek működésük sikerét. Az eredmény pedig, ha a választójog szélesebb körre fog kiterjeszteni, nagyobb lesz.

Mert az általános választói jognak behozatala által azok a rétegek is hozzájutnak majd a szavazati joghoz, a melyek legkevesebb anyagi függetlenséggel dicsekedhetnek.

Ezeknek nagy részét pedig a tót bankok fogják körmeik közé kaparintani. Kölcsönököt adnak nekik, melyeket azok kifizetni nem tudván, folyton prolongálnak.

Elkövetkezvén már most egy választás az új választói rendszer alapján, a tót bankok adósaikat a nemzetiségi jelölt táborába terelik, szép szóval, presszióval, fenyegetéssel, de úgy, hogy az 1899. évi XV., a képviselői választások feletti kuriai bíraskodásról szóló törvénycikk rendelkezéseit ne lehessen rájuk alkalmazni. Az adósok pedig azon alternatíva előtt

fognak állani, hogy vagy a hitelező kivánsága szerint szavaznak, vagy felmondják kölcsöneiket.

De még más veszedelmet is látok a tót pénzüzetek működésében. A tót bankok alkalmazottainak mindegyike egy valódi pánszláv apostol, igazi pánszláv agitátor, ki semmi akadálytól vissza nem rettenve tudja a pánszláv eszméket — méregként — a társadalom különböző rétegeibe csepegtetni legtöbbször Janus arccal. El-el járogatnak a felvidéki tót atyafiak a tót bankok jogtanácsosaihoz, eleinte csak jogi, később már politikai tanácsért is, a kik azután gondoskodnak arról, hogy a kliensek gyermekei ne a magyar haza iránt való szeretben nőjjenek fel.

Ennyit általánosságban a tót bankokról, most pedig arra a dolgra térek, a miért tulajdonképpen tollat fogtam, a tapolcsányi tót bankra.

A pánszláv eszméktől és törekvésektől Nagytapolcsány és vidéke eddig mentes volt. Azonban a mint a szél odacsapja az aranka vagy konkoly magot valamely tiszta gabona táblára, azonképen hozta el a szél Bán vidékéről ezt a magot is, mely közénk ékelődött s melyet lerázhatnánk magunkról, következetes és kitartó társadalmi bojkottal kiüldözhetnénk, ha a haza eszménye egyformán lebegne szemünk előtt. Sajnos azonban, hazaellenes tendenciájú politikát valló elvtársak itt is akadnak, kik segítő kezet nyújtanak ahhoz, hogy ez az intézmény gyökereivel társa-

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

Esti ima.

Irta: Kiss Arnold.

Alkonyi szellő jött a lakomba,
Esteli bánat sir a dalomba,
Nappali bűnért esteli bánat
Kéztet imára, látva hibámat,
Éj van a házban, bú a szívemben,
Ó Uram! Isten! Nincs aki védjen,
Nincs, aki védjen kívüléd engem.

Vig alakokkal jártam a fényben,
Ó, de felednek ők a sötétben,
Gögteli álmok oszladozóban,
Büszke remények roskadozóban,
Úgy tudom én meg könnyel a szomben:
Nincs, aki védjen kívüléd engem!
Nincs, aki védjen kívüléd engem!

Küzdtem a létnek tengere ellen
Minden erőmmel, csak te veled nem,
Nincs evezőm már, törve a csónak,
Vesztve reményem, kétése a holnap,
Bűbán-e, bajban tengetem élttem?
Lesz-e ki védjen kívüléd engem?!
Kívüled engem nincs, aki védjen.

Este van, érzem, csöndbe' leszállnak.
Sugva suhannak szerte az árnyak,
Ó, Uram! Isten! álmot a szemre!
Szende reményt küldj bús kebelembé,
Éjjeli rémtől véd meg a lelkem!
Nincs, aki védjen kívüléd engem!
Nincs, aki védjen kívüléd engem!

Új élet.

Irta: Antal Gábor.

A rozoga udvarház széles, nagy verandáján már kora reggel kegyetlenül pörölt az új földesúr a gazdájával.

— Még sem járja, hogy ilyen nagy dologidőben akkor fognak munkához, a mikor a hasukra süt a nap, azért néz ki ez a birtok úgy, mintha soha gazdája sem lett volna.

Czikó az öreg botosispán nagyott szítt a makrapipájából.

— Hogy úgy néz ki, igaza van nagyuramnak, de hát hasztalan a gazda, ha ilyenek a viszonyok. Ezen már nagyuram sem segít.

Walter Pál az ő rossz magyarságával törte tovább a szót.

— Hogy én sem? No azt szeretném látni. Háromezer holdon gazdálkodtam, prima birtokon,

a hol szeszgyár, hizláló, modern gazdálkodás van, azt szeretném látni, hogy ilyen smarnnal ne tudjak boldogulni.

Czikó legyintett a kezével.

— Itt nem, mert itt már nincs kivel gazdálkodni. Sem állat, sem ember.

— Lári-fári; csak hozzá kell látni.

— Abban nincs hiba, én hozzálátok, eddig is hozzáláttam. Én voltam az udvaros, a csász, a napszamos, a béres, minden, még a parádés kocsis is, a mikor a Beliczay úrnak kedve kerekedett a várost járni.

Walter Pál megcsóválta a fejét.

— Hát ez igazán sok; nem csodálom, hogy tönkre mentek.

— Nem lehet csodálni, más is így járt volna, még ha pénze van akkor is. De nekünk az sem volt. Se pénz, se vetőmag, sem ember, sem állat, így tessék gazdálkodni.

Igy biztatta az új földesurát Czikó gazda.

De ő azért nem vesztette el a kedvét.

Annyi marhát állított a birtokba, hogy csak legyen a ki gondját viselje, vetőmagot is vett s a nagy, erős gőzekével felszántatta a rétet is, a legelőt, minden talpalatnyi helyet, még azt a kertet is, a melyben a Beliczay kisasszony az ő csodaszép virágjait ápolgatta.

dalmunk talajába kapaszkodják. Így aztán életképesége biztosítva levén, lassan fejlődésnek indul, hogy majdan meghozza gyümölcsét a túlzó tót politikának.

A főntebb említett segítő kezét nyújtják azok, kik pénzüket a *nagytapolcsányi ipar- és mezőgazdasági hitelszövetkezetből* kivesszük és a tót bankban helyezik el. A tót bank ugyanannyi kamatot ad, mint a hitelszövetkezet t. i. $4\frac{1}{2}\%$ -ot. Tehát még a csábító anyagi haszonnal sem lehet megokolni ezt a hazafiatlan eljárást. Nem kevésbé hazafiatlanok azok, kik a tót banktól vesznek fel kölcsönt. Ilyen is akad Nagytapolcsányban. Állítólag erkölcsi szempontból vett hitelképes egyéneknek anyagi garancia, illetőleg kezes nélkül is adnak kölcsönöket. Ha ez igaz, akkor ebből a tényből is láthatjuk, mily veszélyeket rejt magában polyglott társadalmunkra nézve ez a bank. Mert még intelligens ember között is találkozunk olyan, ki pénzért odaadja lelkét az ördögnek. Már pedig az eszme propagálása, továbbterjesztése tekintetében egy intelligens ember fölér tiz műveletlennel.

Azt mondják, hogy a tót bank hat százalékra ad kölcsönöket. Lehetetlen a dologban bizonyosat megtudni, azért mint föltételes állításból csak föltételelesen vonom be a következményt. Ha ad $4\frac{1}{2}\%$ -ot és szed a kölcsön adott összegek után 6% -ot, akkor $1\frac{1}{2}\%$ a jövedelme, a miből üzleti kiadásait kell még fedezni. A nagytapolcsányi ipar- és mezőgazdasági hitelszövetkezet évekként elzött szintén másfél százados jövedelemből tartotta fön magát egyideig, de aztán a kölcsönök után szedett kamatot kénytelen volt 6 százalékról $6\frac{1}{2}\%$ százalékra emelni, mert kiadásait a másfél százados jövedelemből nem tudta teljesen fedezni. Igaz, hogy mint szövetkezeti alapon, csupán a részvényesek szolgálatára létesült pénzüzet nagyon szerény keretekben működik, de éppen azért kiadásai is sokkal kisebbek, tisztviselőit nagyon szerényen fizeti stb. Ebből pedig az következik, hogy a tót bank, ha üzleti célból alakult, szintén nem érheti be a másfél százalekos jövedelemmel s így föltétlenül szükséges, hogy pénzzel támogassák. A turóczenzmártoni Tatra-bank, mint maecenas, mint anya-intézet alig hiszem, hogy tisztán humanizmusból, csupán felvidéki népünk anyagi boldogulása érdekében fizetne rá nagytapolcsányi fiók intézetére, ha egyéb — mondjuk politikai celok nem lebegnének szeméi előtt. Lehet, hogy minden korona, melyet zsebükből kigurítanak, az ő szemükben egy-egy újabb lépés a nagy „Szlávia“ megalkotása felé.

Hogy azt a 100 ezer korona alaptőkét, a

melylyel ez a pénzüzet pénzműveleteinek alapjait megvetette, honnét vette, nem tudnók megfejtetni, ha számításunkba bele nem vonnók a Tatra-bankot is.

Következtetésem helyessége, melyet a tót bankokról általában levontam, beigazolást nyert, ha főlemlitem, hogy ez a bank állítólag már 160 ezer koronát adott ki kölcsön, tehát a hálót sikeresen szövi tót népünk körül s olyan faktorrá nővi ki magát, melylyel társadalmunknak komolyan számolni kell.

Különben érzi maga helyi társadalmunk is, hogy valamit tenni kell ellene, valami módon gátat kell vetni működése elé. E célból Dr. *Adda* Viktor járásorvos elnökle a kaszinó kebeléből egy bizottság alakult, mely társadalmi uton igyekszik a hazafias szellemet ébren tartani, azok ellen, kik a tót bankkal való összeköttetés folytán kompromitálva vannak, bojkottot rendezni, mely azután keresetforrásainak kiadását eredményezi. Fellelésének szemmelátható eredménye, hogy azok, kik némi kis jövedelem fejében nem átalítottak a tót bankkal valami módon összeköttetésbe lépni, kénytelenek voltak minden érintkezést megszakítani, mert üzleti érdekeiket sőt existenciájukat látták fenyegetve az ellenök rendezett bojkott folytán. Így vált meg egy itteni polgár a tót bankban elfoglalt pénztárnoki állásától.

Legyünk is résen. Ne engedjük társadalmunk testén elharapozni a bajt, melytől idáig mentesek voltunk. Meg kell értetni mindenkivel, hogy a ki magyar földön keresi boldogulását, annak kötelessége a magyar állameszme iránt hűséggel lenni.

A kinek szívében pedig olthatatlanul ég az ellenséges indulat Magyarország iránt, az menjen ki Cseh-, Morva- vagy Oroszországba s az orosz kényuralom alatt nyögve álmódjon egy nagy „Szláviáról.“ Hogy távozzanak közülünk, azt követeli tőlük az önéretet is, mert önéretes ember inkább éhen pusztul, semhogy ellensége asztalán elősködjék.

Nevetséges szláv tesvéreinknek az az argumentuma, hogy Magyarország előbb volt a szlávoké, mint a magyaroké. Ezen az alapon akkor Olaszország nem az olaszoké, hanem az etruszoké és latinoké, Franciaország nem a francziáké, hanem a galloké, Oroszország a normannoké és így tovább. Az erősebb győzött. A magyar kar erősebb volt, mint Szvatopluk alattvalójá.

Cikkem végén megjegyzem, hogy a nagytapolcsányi tót bank ellen indított helyi társadalmi akció nem elégséges, sőt *teljesen hatástalanná* válhatik, ha ezen akciónak hullámai a

tott egy csomó munkás népet, asszonyt, férfit egyaránt, a kik értettek a mezei munkához.

S egyszerre más képe volt az egész birtoknak.

Olyan lett mint egy virágos kert s az oda-valók nem győztek bámulni a régi elhanyagolt földek ujászületését s nem győztek eleget dicsérni az új földesurat.

Czikó gazdából is egyszerre büszke ember lett.

— Így kell gazdálkodni — mondogatta, — a mikor egy-egy otthon maradt falubeli emberrel találkozott.

— Így, — hagyták helybe azok, csakhogy már későn kezdtek hozzá, más látja a hasznát, nem a falu.

— Idegen emberek.

— Azok, nem a mi véreink. Ők elpusztulnak odaát a tengeren túl a nehéz munkában, míg itt másoké lesz az élet.

Az új élet, a mit a vidéken Walter Pál teremtett.

Évről-évre több munkásra volt szüksége, a földekre is, de később a malomba, a gyárakba, a fűrészekbe s jöttek az idegenek csapatostúl dolgozni és kenyeret keresni.

S ujra megtelt a falu munkásnéppel.

vidékre ki nem terjeszkednek. Az a bizottság, mely a pánszláv propaganda megakadályozását vette programjába, szélesebb körre terjessze ki működését. Különösen közpályán működő egyéneknek hazafias kötelességük hazafiatlan áramlatok ellen küzdeni. Ez a bizottság hatalmas segítő kezét nyerhet tehát a vidéki falvakban működő papokban, jegyzőkben és tanítóknak, kik állásuknál fogva hivatva vannak a népet vezetni, oktatni, felvilágosítani. A szószékről Isten igéje után elhangozhatik hazafias intelem is, az iskolában, jegyzői irodákban a gyakorlati élet különböző ágaira vonatkozó utmutatások között legyen az is, honnét vegyen, vagy ne vegyen az illető kölcsönt, hova tegye pénzét. Mert bizony tót népünk a legtöbb esetben nem is tudja, hogy hazafiatlanságot követ el, ha a tót bankkal lép összeköttetésbe.

A főtisztelendő papságra a kerületi esperes, vagy akár a megyés püspök, a tanítókra a megyei tanfelügyelő, a jegyzőkre a főszolgabíró, vagy akár a főispán utján hathat e bizottság. Keresse meg ezeket, hogy alantasaikat a pánszlávizmus és tót bank elleni küzdelemre buzdítsák s érdekeik elbírálásánál hazafias agitációjuk, az egységes állameszme érdekében kifejtett buzgólkodásuk is vétessék tekintetbe.

Szalay Pál.

A bortörvény népies ismertetése.

Darányi földmivélésügyi miniszter ismét egy hasznos kis könyvecskével szaporította a földmivélésügyi miniszterium népszerű kiadványainak számát. Az 1908. évi XLVII. tc, vagyis az új bortörvény, immár ez év január 1. napjával életbelépett, mégis a legjobban érdekelt magyar szőlőbirtokosok legnagyobb része maig is alig vesz róla mésként tudomást, mint hogy tudomásul veszi, hogy valamiféle új bortörvényt alkotott a törvényhozás, de hogy ahhoz miként és hogyan alkalmazkodjék, az iránt majd csak akkor kezd érdeklődni, ha már az eljáró hatóságokkal kezd meggyülni a baja. A földmivélésügyi miniszterium által kiadott „Az új bortörvény kis kitéje“ című, mintegy 184 lapra terjedő művecske könnyen megérthető stylusban ismerteti a bortörvénynek s a bortörvény végrehajtására vonatkozó rendeleteknek mindazon rendelkezéseit, a melyek a szőlősgazdakat, valamint a bor-adásvételével foglalkozókat érdeklik. A kérdés és feleletekben megírt könyv betűrendes tárgymutatással van ellátva, melynek alapján bárki könnyen megtalálhatja a választ arra, amit tudni kíván. Ára 20 fillér. Lelkészek, községi jegyzők, tanítók, valamint kis szőlősgazdák azonban ingyen

De nem a régi volt már. Nem az a piros-pozsgás arcu magyar volt a népe, a kik egyforma öltözetben járták valamikor a mezőket s ajkukon a magyar dallal versenyt danoltak a szántó-vető emberek madaraival.

Uras lett az öltözékük a falu új embereinek, kopott, de uras, azután tüssző, bocskor a pruszlik meg a csizma helyett. S arcuk is más, kormos, beesett, halovány, hasonló azokéhoz, a kik mind ott a gyárak és bányák mélyén dolgoznak az ekeszarva helyett. De azért új élet ez.

Új élet, a melyet Walter Pál tudása és szorgalma keltett fel egy pusztuló birtok romjaiból.

Csak Czikó gazda maradt a régi az új birtokon.

Egy ócska bútordarab, a mely kirt az új környezet közül. Hegyes maradt a bajusza, makra maradt a pipája, magyar nadrág szorult a csizmaszárába s a beszéde is az maradt, olyan szővira-gos, mint egy kapitulált huszárőrmesteré. Szigorú is volt, csak olyan, mint régen. A mivel azonban nem nagyon sokra ment.

Mert azokkal az idegenekkel, a kik a szeszyár, a fűrészek s a masinák körül forgolódtak s a többiekkel is, nem lehetett úgy beszélni, mint régen a falubeli béresekkel, kocsisokkal, azok után, ezeknek is felnyílt a szemük, — cucilisták lettek.

kaphatják meg, ha ez iránt a m. kir. földmivélségi minisztérium könyvtárához, akár levelezőlapon is fordulnak.

A szülők gondja.

(V. J.) Ahogy közeledünk szeptember felé, a szülőknek az a legnagyobb gondja: mit csináljanak fiaikból. A pályaválasztásról esik sok szó mostanában, mely érthető aggodalmat okoz, hiszen úgy van megalkotva a szülők szíve, hogy inkább a maguk szájától vonják meg a falatot, de boldogok, ha gyermekeik arcán mosolyt látnak.

Nálunk beteges köztudatba ment át, hogy a hivatalnoki pálya tekintélyt nyújt és innen van, hogy szeptember elején örült túlekedés van a középiskolák kapuin, nagy a mozgolódás az egyetemeken, mert a diploma szerzés, az uri pálya jogának biztosításáért még a tehetségtelen, a módtalanok is előre törtetnek.

Most már oly nagy túltengés, túlterelés van a hivatalnoki karban, hogy valóban lutrijának kell lenni, a ki elfoglalhatja a legkisebb pozíciót is. Csak két nagy állami intézményünk a postát és a vasutat említsük, szaklapok és statisztikai források után jelenthetjük, hogy minden hely be van töltve, úgy hogy például a vasut elhalt alkalmazottjainak árvaít sem tudja elhelyezni, a postánál pedig a mint a magyarországi posta- és távirat tisztviselők egyesületének hivatalos lapja a „Posta” írja, a tisztviselők létszáma igen erősen túl van terhelve. De így van ez mindenütt. A mióta az állatorvosok fizetését rendezték, ezen a pályán is borzasztó túlprodukción van, arról pedig régen beszél a közvélemény, hogy városokban 3-4 ügyvéd, több orvos lakik egy-egy házban, a kiknek java része csak éppen teng-leng. A minisztériumok nem győzik elutasítani a sok pályázót, jól lehet Wekerle Sándor miniszterelnök az állami hivatalok fejeihez intézett rendeletében szigorúan meghagyta, hogy ne vegyenek fel személyszaporítást, az ostrom, a kilincselések nem szűnnek meg, pedig protektor, terror és könyörgés mind hiába valók.

Értjük tehát a szülők aggodalmát, mikor nem tudják, mit csináljanak fiaikból, mert ha tanárnak taníttatják, évekig várnia kell állásra. Csak nem régiben is egy állás nélküli, tehetséges tanár borzalmas esetéről emlékezett meg a sajtó, a ki évekig asztalosinas öcsese műhelyében aludta át az éjszakákat s nappal koldulni volt kénytelen. Most már akár jogászok, akár tanárok, vagy hivatalnokok lesznek a nagyreményű ifjakból, mindenütt ott fenyeget a rém: nem tudok álláshoz jutni.

A mit az új élet hozott magával s a sok idegen.

Túrte egy ideig Czíkó, hogy nem igen hederítették a szavára, sőt hogy még amazoknak volt feljebb, túrte, de nem sokára megelégedte.

Beállított Walter Pálhoz s elbocsátását kérte. Az ura ránezett s nem tudta mire vélni gazdájá hirtelen határozatát, mert hogy azóta ketszer is emelte a fizetését és jól bánt vele.

Czíkó azonban megmaradt elhatározása mellett.

— Nem érzem itt jól magam nagyuram, más élet ez, nem az a régi, én meg már öreg ember vagyok, én nem tudok hozzászokni. Más a beszéd, mások az emberek, a falu, a mező, az erdő is más, nem olyan, mint a milyenbe beleszülettem. Sem madárdal, sem jó szó, köszöntés, minden más, nekem idegen.

És elment. Elszegődött a régi gazdájához a Beliczayékhoz, a kik túl a hegyen azzal a régi jó magyar virtussal gazdálkodtak a még megmaradt kis birtokon: hogy csak egy parádés nyertes fogat és kész az uraság. A többi az nem fontos, sem a birtok, sem annak a falunak a népe, a mely abból a birtokból élhetne.

Egyedüli biztos pálya és biztos kenyeret nyújtó kereset: az iparos pálya. Mihelyt feltudunk emelkedni arra a nézőpontra, hogy az iparos pálya tisztességes, mihelyt meg tudjuk érteni, hogy nem diffamáló, ha a gyermekünk oda áll a mocskos parázs elé, kalapálni a vasat, keverni a csirizes tálat, boldogok leszünk fiaink látásán, mert érvényesülni, keresni fognak.

A *technikai pálya* szinte kínálja a sikert, melynek kincses bányáját ki kell aknázni. Gyári üzemek keresik az ügyes, képzett iparosokat s a míg a villamosság térfoglalásával napról-napra újabb találmányokkal lépnek fel az ipar terén, addig az iparosok keresete, munkabére napról-napra emelkedik. A míg a hivatalnokok egész tömege évekig fizetéstelen állásban van, avagy kevés tisztelet díjjal alkalmaztatik, eladósodnak és egész életükön keresztül a szenvedések keresztjét viselik. Az iparosokat tudásuk, szorgalmuk után fizetik, és soknak fiatal gyerek korában több fizetése van, mint akármelyik megöszült hivatali nagyságnak. A szülői gondon ezen az aktuális kérdésen könnyű segíteni, mihelyt társadalmi előítéletektől szabadulunk, megtudjuk becsülni azt a kalapácsot, vagy varrótűt, a melynek mestere gondtalan kenyeret keres.

Ujdonságok.

Személyi hírek. Juhász Vince ny. kir. táblabíró nyári tartózkodásra tartoskeddi birtokára utazott.

Kondor István, nyitrai apátkanonok püspöki irodaigazgató Karlsbadból visszaérkezett Nyitrára. Váray Károly m. kir. honvéd alezredes nyugállományba helyeztetvén magát, Nyitráról családjával együtt Pozsonyba költözött.

Sándor Géza galgóczi kir. járásbíró 3 heti szabadság után f. hó 4-én Nagyszallórról visszaérkezett Galgócra.

Ronchetti Rezső Galgócz nagyközség bírójá 4 hétre Karlsbadba utazott.

Dr. Franciscy Lajos lapunk felelős szerkesztője a tauerni Alpeseck köz, Badgastein vidékére utazott, a honnét csak aug. 31-én tér vissza Nyitrára. Levelezőinket ennél fogva tisztelettel kérjük, hogy ezen idő alatt a lapunknak szánt közleményeket ne a fel. szerkesztő nevére, hanem a Nyitramegyei Szemle címére küldeni sziveskedjenek.

Kinevezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Németh Lajos okleveles tanítót a verbőlajdai állami elemi népiskolához rendes tanítónak nevezte ki.

A pozsonyi ítélőtábla elnöke Karsai Béla vágújhegyi járásbírói díjtalan joggyakorlókot a pozsonyi ítélőtábla területére díjaz joggyakorlóká nevezte ki.

Ezüstmisés papok. A budapesti központi papnevelőintézetből 1884-ben kikerült növendékpapok közül ez évi augusztusban ezüstmiséjüket ünneplik Praznovszky Antal újvárosi plebános, Rácz Endre szt. széki ülnök, csákvári plebános, Richter Antal szt. széki ülnök, besztebecbányai theol. tanár, Sinkó József szt. széki ülnök, nagyszombati főgymn. igazgató. Az ezüstmisés papok f. hó 3-án Nagyszombatban jöttek össze Sinkó József főgymn. igazgatónál a kinél az emlitettek kivül még megjelentek fiatalabb korú osztálytársaik, a kiket korhiány miatt néhány hónappal később szenteltek fel. És pedig: Hukl György igali plebános, dr. Teszelszky József nagybicscei esp. plebános, orsz. képviselő. Zárjeczky Viktor foksabadi plebános, dr. Franciscy Lajos szt. széki ülnök, nyitrai theol. tanár, s csatlakozott hozzájuk még Pekáry Géza temesvári államasuti forgalmi főnök, a ki egy évig szintén iskola- és pályatársuk volt a most összejött társaknak.

Az iskolatársak f. hó 3-án a nagyszombati jézustársasági atyáknál végezték ajtatosságukat, a hol őket a háznak rektora lekötélező szivességgel fogadta és reggelire vendégül látta. Azután a főtemplomban közös misét hallgattak, melyet a még élő társakért Richter Antal, a holtakért pedig Praznovszky Antal mutatott be. Azután megte-

kintették a főtemplomot, majd pedig Gaunik László tábori lelkész szíves kalauzolása mellett megnézték a gyönyörű építésű invalidus-templomot. Még a délelőtt folyamán testületileg tisztelegtek Jedlicska Pál érseki vikáriusnál, a ki a látogatóknak szakavatott magyarázat kíséretében mutatta meg értékes régiségtani gyűjteményét.

Délben Sinkó József igazgató az érseki konviktusban fényes ebédet adott az iskolatársak tiszteletére, melyen részt vettek még dr. Franciscy Lajos, Nagyszombat város polgármestere, Marek, Schreiber és Belák Vince főgymn tanárok. Ebéd alatt a háziúr ekes szavakkal üdvözölte társait, a kiknek nevében Hukl György igali plebános köszönte meg a szíves vendégszeretetet. Felköszöntöket mondtak még: Dr. Teszelszky József, dr. Franciscy Lajos, Pekáry Géza, a város polgármestere és még többen.

Számos üdvözlő távirat is érkezett az ünneplőkhöz, a többi közt Babik József tiszabólnai és Nemező Gyula muraközi plebánosok, egykori iskolatársaktól, kik hivatalos elfoglaltság miatt nem jelenhettek meg az összejövetelen.

Az iskolatársak közül négyen Nyitrán is tettek látogatást, a hol lapunk szerkesztőjének a vendégei voltak. Itt megtekintvén a város nevezetességeit, kirándultak a zobori zárdába és Szt. Zórád barlangjához. A vidék és a hely szépsége, romantikája elbájolta a kirándulókat.

Nyitráról Újvároskába ment a társaság Praznovszky Antal plebánoshoz, a kihez megérkezett a társaság másik fele is, mely azalatt Pozsony és Bécsot tekintette meg. Újvároskából Pöstyénben és Trencséntepliczen kiszállva Nagybicscére utaztak dr. Teszelszky József orsz. képviselőhöz. Innét a társaság a Tatra felé vette útját.

A rendezőség tehát jól gondoskodott arról, hogy a somogy- és veszprémmegyei kirándulók szemei előtt a Felvidék természeti gyönyörűségei fokozatosan táruljanak fel.

Isteni tisztelet rendje. Nyitra város katolikus közönségének ósidóktól fogva kegyeletes ünnepe Nagyboldogasszony napja, melyet az isteni tisztelet rendkívüli fényével szokott megszentelni a máriahegyi templomban. Az ünnep reggelén 8 órakor a székeskáptalan tagjai, a közp. papság s a hívek ünnepélyes körmenetben mennek a Boldogasszony templomába. Megérkezéskor ünnepi sz. beszédek, a templomban magyar. kint a sz. Anna kápolna előtt tot nyelven. Ezek végeztével ünnepélyes sz. misék, az utolsó déli fél 12 órakor. Az ajtatosság a délutáni szent letenyével ér véget.

Áthelyezés. Koszup Béla, posta felügyelő érsekújvári posta és táviratfőnök Kassára helyeztetett át.

Eljegyzés. Cserenyey Jenő, cs. és kir. közös legfőbb számvevőszéki segédszámtanácsos, Cserenyey Imre volt nyitrai kir. s. tanfelügyelő fia, Pozsonyban jegyet váltott néhai Jurendák István m. kir. kereskedelemügyi miniszteri titkár leányával Irmával.

Klacsó Győző nagytapolcsányi állami polg. iskolai tanár folyó évi aug. 1-én jegyet váltott Brucker Iika úrhölgy, nagytapolcsányi óvónővel.

Változások a kegyes tanító-rendben. A kegyes tanító-rend kormányja Magyar Gábor rendfőnök elnöklésével a következő, minket közelebről érdeklő változásokat állapította meg a jövő tanévre: Nyitrán házfőnök és főgymn. igazgató lesz Frank István (Szegedről). — Tanárok lesznek: Kolozsvárott Cserhelyi Sándor. Nyitrán Schultzeisz Vince, Forgács János. Privigyén Haday Géza, Erdélyi József. Trencsénben Bielek Ede.

Iskolatársak találkozója. Ötven év múltán Scitovszky János hercegprímás 1859-ben tizenkét ifjút vett fel levitákul a pozsonyi Emericanumba. Ezek közül f. hó 3-án heten jöttek össze Nagyszombatban Jedlicska Pál prelátnak kanonok érseki vikáriusnál, a ki szintén egyike az akkor besorozott regrutáknak. Megjelentek még Vincze Károly nagyhindi esp. plebános, Báthy Lajos nagymácsai esp. plebános, Csóka Károly nyug. főgymn. igazgató, Rencz László püsp. pénztári ellenőr, Holgyai Béla szt.-széki ülnök, jókai

plebános, *Helez Antal* ügyvéd. Az iskolatársak *Jedlicska Pal* prelátus vendégei voltak.

Harminc éves találkozó. Azon testvéri szeretetnek, melylyel a papi pályán fűzi össze az egyéneket ugyanazon hivatás, kiváló fokáról tettek tanúságot Nyitra egyházmegye 79-ben felszentelt papjai. Aldozópapságuk 25-ik éve óta, melyet Máriacellen ünnepelték meg, évenként összejönnek valamelyikük tartózkodóhelyén. Ez idén Nyitrán tartották meg a találkozót, melynél 30 évi papi működésre tekinthettek vissza. Hetfőn reggel az isteni tisztelet után, melynél buzgó imával emlékeztek meg boldogult dr. *Tóth János* iskolatársukról, a püspök úr ónagyméltóságánál tettek tiszteletet, azután *Kutvaszer István* apátkanonok vendégszerető házában gyűltek össze. A háziúr fényes ünnepé avatta az iskolatársak összejövetelét, meghíva a székeskáptalan tagjait, az egész központi papságot s két világi iskolatársát *Marikhot* Gyula volt főispánt s *Rasskó Timót* népbanki igazgatót. A 30 év minden szép emlékét felidéztek az asztalnál felhangzott tartalmas pohárköszöntők. *Bartossik Antal* dr. szemináriumi rector a püspök úr ó nagyméltóságára, majd *Csippék Sándor* apátkanonokra volt tanárjukra, *Marikhot* Gyula a háziúrra, *Kutvaszer István* az iskolatársak közt élő változatlan testvéri szeretetre emelt poharat. Délután a háziúr szőllőjébe rándultak ki a vendégek, honnét csak késő este távoztak egy boldog nap feledhetetlen emlékével.

Megjutalmazott tanító. Az érsekújvárvideki népnevelők egyesületének egyik legmunkásabb, legbuzgóbb tagja Vanek Gáspár lajosművei tanító működésén megakadt a tanügyi felsőbb hatóság tekintete. Mint jó tanító megismerete ismert a neve. A vallás és közoktatásügyi miniszter nem hagy jutalmazatlanul oly ügybuzgalmat, melyet Vanek kifejtett. Az 1907. XXVII. t.-c. rendeleténél fogva a népnevelés terén szerzett kiváló érdemei elismerésül jutalmazásként 200 korona személyes (fizetés természetévelbíró) pótlékot engedélyezett számára. Ebből látható, hogy az önzetlen buzgólkodás e tövises pályán is terem néha rózsákat.

Tóth János sirjánál. Messze délen a görzi sarkert égbetörő cyprusfái árnyékában alussza csendes álmát a felejthetetlen halott. Néhány rózsátó virul a fekete márványkő tövében. Bár mint sorvasztja a forró nap heve, üdén tartja az emlékezők még forróbb szeretetének könyharmata. Mást itt közel a honi sirban is hamar felejt a gyászoló serege, *Tóth János* sirjához az idegen földre is elzarándokol a kegyeletes szeretet. Azokból, kik szép lelkét ismerték, nemes szívéhez közelállottak, életét megőrlő munkálkodásának tenni voltak vagy benne osztoztak, alig van már néhány, ki ott nem térdelt volna az idegenben porladó, de örökké miénk hamvaknál. Mult héten öt nyitrai paptársa látogatta meg sirját. Csendes áhitattal, mely megilletődéssel imádkoztunk az elhunyt lelkeért. S nem tudom, a fájdalom volt-e nagyobb, mely az ő elvesztésének feljúló emlékével támadt szívünkben, vagy az öröm, hogy a hova oly sokszor vágytunk, jelen lehetünk. Rövidre szabott időnk távozásra intett, csak egy-egy virágszálat téptünk a sirról kedves emlékül s folyton beszélő üzenetül a távol otthonba.

Negyven éves papi jubileum. Az esztergomi egyházmegye hat papja ülte meg július hó 27-én Mária-Celben áldozópappá való felszentelésüknek *negyvenedik* évfordulóját. A jubiléumok *Schieffer Ferenc* esztergomi kanonok, főegyházmegyei főtanfolygató, *Kovács Miklós* nagyszombati szt.-szeki úrnök és bogdányi esp. plebános, *Tagányi Alajos* vittenci esp.-plebános, *Gond Ignác* stomfai esp.-plebános, *Oldh Miklós* és *Nemes Antal* plebánosok. A jubiléumok közül főképp *Gond Ignác*ot és *Tagányi Alajost* köszöntjük örömmel és tisztelettel, mint kedves emlékül tanárainkat és kívánjuk nekik, hogy friss erőben érjék meg arany- sőt gyémántmesejüeknek is a jubileumát!

A munkáslakások ügye. A nagy vállalkozásba fogott keresztény szocialistákat a sok oldalról támadó ellenség azzal igyekszik megbontani, hogy az egész terv meghiusulását terjeszti. Az ellenséges machinációról még ráérünk lerántani a leplet, de a kárörvendőkkel szemben teljes biztossággal kijelenthetjük, hogy a te. v. keresztülvitele a számtalan akadály dacára is biztosítva van, a házak egy része már ez őszszel felépül s az egész telep befejezése aránylag rövid időn belül meg fog történni.

Parkünnepély. Vasárnap, f. hó 8-án Póstyén-fürdő vigalmi bizottsága a gyógyparkban fényes kivilágítással nagy parkünnepélyt rendez, melynek tiszta jövedelme a helybeli tűzoltóság javára fordítatik. Az ünnepély műsora a követ-

kező: A trencsényi 71-ik gyalogezred zenekarának hangversenye. Magyar csárda cigányzenével, corriandoli és confetti csata, férfi és női szépségverseny, női kalapverseny, tombola, melyen minden látogató a belépőjegye számával játszik, felülvezetés nélkül. Világposta stb. Belépőjegy személyenként 1 kor. A jótékony célra való tekintettel felülvezetések köszönettel fogadtatnak. Kezdeté 8 órakor. Este 10 óra után a gyógyteremben táncmulatság, belépőjegy személyenként 1 korona. Kedvezőtlen idő esetén az ünnepély aug. 15-én tartatik meg.

A Magyarországi Munkások Rokkantsági és Nyugdíjgyesülete, mely *Kölber Alajos* elnöke alatt immár rohamos fejlődésnek indult, ezidei közgyűlésén tanujelét adta a gumókör elleni küzdelem iránt való beható érdeklődésének is. Egyhangú lelkesedéssel vette ugyanis tudomásul *Szántó Menyhért* min. osztálytanácsos, választmányi tag azon ajánlatát, hogy az egyesület érdeklődő fiókjainak gumókörrelenes előadásokat fog a jövőben a „Társadalmi Múzeum” költségén rendeztetni.

A vágparti védőmű felülvizsgálása. Július hó 30-án adta át *Szilágyi Boldizsár* műszaki tanácsos a vágparti új védőműveket, melyeket a felülvizsgáló bizottság teljes rendben talált.

Visszahelyezett körjegyző. *Keppf Jakab* csaczi körjegyzőt, a kit körülbelül három év előtt felfüggesztettek, most mint értesülünk visszahelyezték hivatalába.

Halálozás. *Küzdő István* trencsénymegyei kir. s. tanfelügyelő életének 41-ik évében Trencsényben elhunyt.

Kucsera Emil ny. vasuti hivatalnok, a trencsényi háztulajdonosok alelnöke és a fürdőbizottság tagja Trencsényben elhalálozott.

Blaskovits Emilné szül. *lászófalvi Velits Margit* életének 31-ik, házasságának 6-ik évében aug. hó 1-én Galgócon elhunyt. A boldogult három kis árvt hagyott hátra.

Dubovicsky Imre ház és földbirtokos aug. 6-án Nyitrán elhunyt. Egyike volt azon, sainos, csekélyszámu vagyonos és tekintélyes polgárnak, kik az iparos pályán kifejtett szorgalom által vivják ki a közbecsülést és tiszteletet. Temetése 7-én délután ment végbe a város polgárságának nagyszámu részvételével.

Pozsonyi sörárpavásár. A nyugatmagyarországi gazdasági egyesületek szövetsége által rendezendő IV.-ik országos sörárpavásár a folyó évben augusztus hó 22-én Pozsonyban a Bellevue helyiségekben fog megtartatni. A termelők érdeklődése ezen vásár iránt igen nagy, úgy, hogy ez alkalommal három-négy ezer waggon első minőségű sör- és malátaárpa mintái s nagyobb mennyiségű komló minták lesznek jól világitott kényelmes helyiségben bemutatva. A vásár a kifizőtt napon reggel 10 $\frac{1}{2}$ órakor kezdődik s délután 6 órakor nyer befejezést. A vásár vezetése és a rend fenntartása iránt az egyesületek vezetőférfiaiból alakított bizottság intézkedik, melynek teendőit rendszeres vásárszabályzat írja körül s mely kívánatra vitás kérdések elintézésében is közben jár. A minták, melyek szerint az adás-vételek történnek, lepecsételve a pozsonyiegyházi gazdasági egyesület őrizetében maradnak. A vásár iránt érdeklődők a vásárigazgatóságnál (Pozsony vármegyeház) minden részletre kiterjedő felvilágosítást kaphatnak. Pozsonynak Budapest és Wien felől a legjobb vasuti összeköttetései vannak. Szállodái modern berendezésűek és kényelmesek. — Lakások a vásárigazgatóságnál előre rendelhetők.

Iskolai értesítők. 5. A nyitrai r. kath. elemi fiú- és leányiskolák Értesítője az 1908-09-ik tanévről. Közli *Jakubovich Sándor* igazgató-tanító.

Nyitrai városi kath. elemi fiú- és leányiskolának Értesítője nem tesz szükségessé sok szót. Kritikai megjegyzéseket nem kell tenni az intézet állapotairól, mert az a legilletékesebb szakközögek és felsőbb hatóságok nyilatkozata szerint úgy taneredmény, mint fegyelem dolgában nemcsak megüti az előirt közoktatásügyi mértéket, hanem azt még meg is haladja.

Panaszra és kifogásra csak az az egy körülmény szolgálhat okot, hogy az iskolaköteles gyermekek egy jelentékeny száma kerül az iskolát s ezekkel szemben a tankönyvszer nem érvényesítettik. Ez azonban nem tartozik az Értesítő keretei közé, amely csak azokról a tankötelesekről számol be, a kiket az iskola falai befogadtak.

A fiú osztályokat 555, a leányiskolát 650, az óvodát 164, az ismétlő iskolát 22 tanuló látogatta. Ehez képest a leányiskolában az osztályok tömörsége jóval nagyobb, mint a fiúiskolá-

ban sőt helylyel-közel már a zsúfoltság mérvét ölti magára, ámbar a párhuzamos osztályokban történő arányosabb beosztás folytán az egyes osztályok zsúfoltsága a leányiskolában a mult évekhez viszonyítva némiképp csökkent. Mindazonáltal újabb párhuzamos osztályok nyitása a leányiskolában, úgy hisszük nem lesz sokáig halasztható.

A tantestület szeniorja *Maszórik János*, a ki 43 év óta működik. A teljes nyugdíjhatárt — de csak az évek számára nézve — elérte különben az igazgató tanító is *Jakubovich Sándor*, aki most töltötte be szolgálatának 40-ik évét. Városunk tanügyének minden barátja csak örülhet annak, hogy ez a két kiváló tanerő még most is friss erőben, ernyedetlen munkakedvvel szenteli magát hivatásának. Kívánjuk, hogy ez még sokáig tehessék, a mivel első sorban magának az iskolának kívántuk jót.

6. A nyitrai államilag és közsegileg segélyezett Szántó-féle nyilvános polgári fiú és leányiskola XXVII-ik Értesítője az 1908/1909-ik tanévről. Közzéteszi *Szántó Jakab* igazgató.

Rég óta vitán kívül áll az a tétel, hogy Nyitrán egy polgári iskolának a létezése tanügyi közszükséglet alkot. Kézzel fogható bizonyítéka ennek az a 270 tanuló, a kik a Szántó-féle iskolába beiratkoztak és vizsgálatot tettek. Legfeljebb csak arról lehet szó, kielégíti-e ez a magánjellegű iskola az említett tanügyi közszükségletet? Erre feleljen az illetékes tanhatóság. Méltánytalanság volna az iskola jelenlegi igazgatója és tulajdonosáról el nem ismerni, hogy akkor, midőn intézetét fenntartja és azt fejleszteni törekszik, hűz-gpótló munkát végez.

Mi azonban annak a tanirányynak, mely a magánjellegű tanintézetek létezését, a létező anyagi feltételeinek meghatározása nélkül lehetővé teszi, egyáltalában nem vagyunk barátai. A mily üdvösnek tartjuk azt, hogy a társadalmi szervezetek az oktatás nemes versenyében részt vegyenek, épp annyira helytelenítjük azt a szabadságot, mely magánosoknak módot ad intézetek nyitására és fenntartására, a nélkül, hogy a létesítés és fenntartás anyagi körülményeit, vagyis a tandíj szedés jogát és a tanerők fizetését megállapítaná.

Igy történik azután, hogy a magántulajdont képező intézetekben rendszerint magas a tandíj, míg a tanerők fizetése csekély, elégtelen. Ebben a hibában leledzik a Szántó-féle polgári iskola is, a miért természetesen nem az igazgató-culajdonost okozzuk, hanem a magán jellegű iskola természetében rejlő sokféle körülményt és nehézséget.

Az iskolát 79 kath. 58 izr. vallású fiú, 35 kath. és 91 izr. vallású leány látogatta, a protestáns tanulók száma 7.

Szép működést fejtett ki az intézet kebelében *Sáffárné Drumár Cornelia* úrnő, a ki az ünnepélyeken a szerepeket és a szavalatokat tanította be s a leányok önképzőkörét vezette.

7. A nyitrai államilag segélyezett közégi iparos- és kereskedő tanonciskola Értesítője az 1908/09. tanévről. Közli *Bieliczky Elek* igazgató.

Iparos- és kereskedő tanonciskolánk a jelen iskolai évvel töltötte be fennállásának huszonnötödik évét. Jubileumot ül tehát az intézet, de minden külső ünnepség nélkül. Azok az eredmények azonban, melyeket a lefolyt negyedszázad alatt az iskolának elérnie sikerült, a külső ünneplésnek mozzanatai nélkül is fontos alkalomná teszik ezt az évfordulót.

A ki a mai iparos ifjú nemzedéket, azt, mely az ipariskola falai között tanult, művelődik, összehasonlítja a 25 év előtti tanonc-generációval, meglepve látja azt a nagy változást, melyen iparos ifjuságunk ezen idő alatt átment. Az elemi ismeretekben való alapos jártasság mellett inasaink ma már a szabadkézi, szak- és mértani rajzban is szép előmenetelt tesznek. A rendszeres vallás-tanítás révén, erkölcsük is jobb, gondolkodás- és érzésviláguk tisztább, nemesebb.

Maga az intézet is a lefolyt 25 év alatt nagy változáson ment keresztül. Az iskola alapításának évében 1884-ben négy közismereti és egy rajzosztályból állott az intézet, a tanulók száma 225, a tanítók pedig 6 volt. Ma az iskolában 7 iparos és 3 kereskedő tanonciskolai közismereti és 5 rajzosztály van nyitva, a tanulók száma meghaladja a négy százat, a kiknek oktatásával 12 tanító foglalkozik.

Az intézet alapításában jelentékeny része volt *Schwertsig Antal*, theol. tanár, jelenleg trengi plebánosnak, kik *Jágócsy Péterffy* miniszteri biztossal kezert fogva sok nehézség legyőzése után megépítette azt az utat, melyen az iskolát a fokozatos fejlődés és haladás sikerei felé vezethette, annak jelenlegi igazgatója *Bieliczky Elek*.

A jelenlegi igazgatót kívül még *Jakubovich Sándor* működik kezdet óta az intézetnél, az is-

kolai bizottság tagjai közül pedig *Fellner Jakab* kőfaragó és *Unzeitlik József* kocsijárató ipartestületi elnök azok, a kik egy negyed század óta részt vesznek ebben a közhasznú kulturmunkában.

Az iparos tanoncok száma volt 340 ezek között róm. kath. 301, evang. 2, görög keleti 3, izr. 34. A kereskedő tanoncok száma 71, ezek közt róm. kath. 12, ág. ev. 1, gör. kel. 1, izr. 57.

Az Értesítőben panaszok olvassuk, hogy egyes iparos- és kereskedő főnökök minden képzhetőség nélkül, gyakran az igazságtól távol eső eszközökkel megtagadják, hogy tanoncokat az iskolától elválasszák. Ezzel szemben az iskola feladata, védelmet nyújtani a tanoncoknak és érvényt szerezni a törvénynek.

Haladjon sikerekben gyarapodva, tanereményben folyton növekedve az iskola az új nevelészetében, nemes kulturáljai felé.

8. A nyitrai izr. hitközségi iskola Értesítője az 1908—1909-iki tanévről. Az iskolaszék megbízásából közli *Stark Samu* igazgató tanító.

Az Értesítő előszavában az igazgató tanító melancholikus hangon ír arról a válságról, melybe a nyitrai izr. elemi iskolát a hitközség kettészakadása — orthodox és neolog községre — továbbá az ingyenes népoktatásról szóló törvény sodorta. Igaza van az igazgató tanítónak abban, hogy az említett két körülményből származó bajokat és hiányokat *áldozatkészéssel* lehet csak megszüntetni. No és miért nem tanusíthatnának az izraeliták áldozatkészéssel elemi iskolájuk érdekében, mikor középiskolákat és felsőbb tanintézeteket úgy sem tartanak fenn!

Az intézetnek van egy jubilaris tanítója, *Fischer Ignác*, a ki 40 év óta tanít és 25 év óta működik a helybeli izr. elemi iskolánál. Az öreg tanító 1837-ben született, tehát túl van a 70 éven, de azért még erőt érez magában a további munkára. Az orthodox hitközség a jubilánst meleg elismerésben részesítette.

Az iskolát 507 tanköteles gyermek látogatta. A statisztika szerint Nyitrán a zsidók száma nem üti meg a 4000-et. Ha most már ezzel a számmal összehasonlítjuk a tankötelesek számát, akkor csak azt következtethetjük, hogy vagy a statisztika adata hibás, vagy pedig a nyitrai zsidóság szaporodása egészen rendkívüli.

Dicséretet érdemel az intézet kebelében gyakorolt nagymérvű jótékonyosság. Az izr. népkönyha 5 hónaponta naponként mintegy 45 gyermeket látott meleg étellel. Az izr. Nőegylet 28 leányt, a ruházási egylet pedig 59 fiút ajándékozott meg téli ruhával. *szv.*

A Ny. F. H.-nak ugyilátszik rendkívül megtetszett az a piszkos hang, melyen némely zsidó organum a keresztény vallás szentjeiből úz csúfot. Ha t. Szerkesztő úr elfelejtette azt is, hogy megkeresztelték, nem felejtette el, mily sokat köszönhet ő és családja azon keresztény erénynek, mit épen sz. Antalban tisztelt a hívó világ — a jótékonyágnak. Olvasóival pedig semmiképen sem hisszük, hogy Plagát detectivnek híreibe gyönyörködni tudnának.

Bimbóhullás. Dr. *Pécsi Jenő* és neje szül. *Misutta Gabriella* kis leánykája *Mariska* folyó hó 3-án életének 5-ik hónapjában rövid szenvedés után Budapesten az ég angyalkái közé költözött. A kis halottat f. hó 5-én temették s a keresési temetőben helyezték nyugalomra.

Zsiványélet az Erzsébet-uton. Már megszokott dolog Nyitrán, hogy a rend bator őrei épen ott nem mernek mutatkozni, a hol a polgárok elete és vagyonbiztonsága veszélyben van. A parutáról felvonuló koldusmenetet minden szombat reggel hűségeken végig kísérik a káptalani porták során, de a gázgyár tájékán, hol késő este már ismételtén véres támadás történt, hiába kiált valaki rendőrt. E héten is egy vasúti ór felesége járt szerencsétlenül a veszedelmes uton, csak kevés híja volt, hogy a rablási szándékkal mért ütés életét nem vette.

A kivándorlási törvény. *Életbelép 1909. szept. 1-én.* A belügyminiszter most bocsátotta ki a kivándorlásról szóló törvényt, mely hivatva van megnehezíteni a kivándorlást azoknak, kik könnyelműen engednek a nagyhangú csábításoknak, melyekkel amerikai ügynökök s a hajós-társaságok ágensei elárasztják az országot. Az államhatalom a maga részéről újabban szintén nagy nehézségeket támaszt a bevándorlás és letelepülés útjába, ha most még a mi kormányunk is erőlyesen utjába áll a megmondatlan kivándorlásnak s kíváltként ha egyidejűleg parcellázás vagy bérbeadás útján földhöz, különféle vállalatok révén munkához juttatja véreinket, bizonyára rohamosan csökkenni fog azok száma, kik itthon elfecsérelve kis vagyonjukat idegenben akarnak szerencsét próbálni.

A kivándorlásról szóló 1909. II. t. c. főbb pontjait a következőkben foglaljuk össze. A belügyminiszter a Cunard Steam Ship Co. Limited hajóvállalatnak 1904-ben adott engedélyt érvényben hagyja, de a Braziliába és Canadába való kivándorlást a leghatározottabban eltiltja. Azon férfiaknak, kik 17-ik életévüket betöltötték, de természetesen még sor alatt állanak, csak a belügyminiszter adhat engedélyt a kivándorlásra és pedig csak abban az esetben, ha 100—100 korona biztosítékot tesznek le annak garantálására, hogy katonai kötelességüknek kellő időben eleget tesznek. Tizenhét éven aluliak, vagy olyanok, kik itthon szülőket, családtagokat hagynak el, kiknek megélhetése és keresetképesége kétséges, egyáltalán nem kapnak engedélyt. Minden kivándorlóni óhajtó egyén itthagytott hozzátartozói biztosítására bizonyos összeget köteles letétbe helyezni s annak igazolása előtt utlevelet semmi szín alatt nem kap. A kivándorlási ügynökök és azok megbízottai 100 ezer, illetve 50.000 kor. óvadékot kötelesek letétbe helyezni s állandóan a hatóság szigorú ellenőrzése alatt állanak. A kivándorlási tanács a kivándorló egyéni érdekeinek megvédésére alakult s a kormány és társadalom együttes közreműködésével nemcsak az itthonmaradt család helyzetét, de a kivándorló ottani viszonyait élénk figyelemmel kíséri.

A kivándorlási biztosok és közigazgatási hatóságok kötelesek a kivándorlási mozgalmakat folyton ellenőrizni, a kivándorlóni szándékozót felvilágosítani, mindenben kezükre járnai az esetleges visszaéléseket feljelenteni, megakadályozni és megtorolni. A községi elöljáróságok nyilvánvalóan tartást vezetnek azokról, kik otthonmaradtjaik részére biztosítékot tettek le, az utlevélkérek viszonyairól meggyőződést szereznek s általában a hatóságok a kivándorlási törvény szabta kötelességének teljesítésében hathatósan támogatják.

A nagytapolcsányi villanyosvilágításról. Az utcai transzformátorok elhelyezése nyomán keletkezett hangulat kinosnak jósolta a küszöbön álló képviselőtestületi gyűlést is. A képviselőtestület tagjai nagyobb részben a villamos-társasággal kötött és miniszterileg is jóváhagyott szerződés szoros betartásának szükségességéről voltak meggyőződve, a mely szerint az egy helyen való transzformálásban állapodott meg a két szerződő fél. A már ismertett mérnöki vélemény beisméri ugyan a szerződéstől való eltérést, de elismeri hallgatagon azt is, hogy a transzformálásnak mai állapotban való meghagyása tetemes megtakarítással jár — a társaságra nézve. Hát a város érdekei? Ezt hangoztatták az elégedetlen képviselőtestületi tagok; ezért szállott sikra egy csomó ember, hogy ha már másként nem is lehet és bele kell nyugodni a megváltozhatatlanba, legalább eredményekhez juttassák a város közönségét. A hangulat izzó vala. A villamos társaság budapesti központjából a gyűlés előtt egy újabb szakértőt küldtek ki a támadt kételyek eloszlására. A kiküldött szakértő valóban nagy szakértő úr. Alig fél nap alatt, már a felvilágosítatlanok is felvállalnak világosítva, mert közvetlen előadásával sikerült a transzformátorok mai elhelyezését a célnak megfelelő színben feltüntetni. Még jobban meg voltak győződve és nyugtatva a szakértő előadása nyomán akkor, midőn 2 új ivlámpát és az ivlámpák elhelyezésére szolgáló faoszlopoknak vasoszlopokkal történendő kicserélését nemcsak kilátásba helyezte, de azt határozottan meg is ígerte. Most már hacsak újabb előre nem sejtett bonyodalmak nem fogják zavarai a társaság működését, valószínű, hogy a villany sokszor várva-várt minden kétséget eloszlató világossága, megelégedtén fogja varázsolni úgy a város közönségét, mint a villanyt szolgáltató társaságot.

Rajec fürdő élénk látogatásnak örvend; vendégeinek száma a legutóbbi kimutatás szerint 6846. A névsorban olvastuk Ernszt Sándor orsz. képviselő nevét.

A repülés kora. Eddig csak úgy repült az ember, ha kidobták valahol. Jóformán csak a vigécek s olyanok értettek hozzá, kik megbirták ezen ingenutazásnak a viszontagságait. Mások csak az ég emeletéről a kifeszített ponyvára, tűz esetén kívül legfeljebb tárt baráti karokba meretek repülni. Komoly emberek méltóságukon alulnak tartották volna e mesterséget. A katedrai bölcsek egykor örültek deklaráltak azt, ki Plató tollatlan kétlábu állata lévén mégis repülni kívánt volna. Még a jó madarak sem tudtak repülni, minden veszélyes alkalommal kénytelenek voltak elpárologni. Most azonban nagyot fordul a világ. A repülés korszaka egészen komolyan s a levegő teljes meghódításával kecsegteti a haladó embert. A léghajókról s repülőgépekről érkező hírek a

sok fej- s még több nyaktörésbe került kérdés végleges megoldásáról beszélnek. A tengerjáró hajók, a föld minden irányában száguldó gőzmozdonyok által okozott változás elmosódik a történelemben azon felforgatással szemben, mit a repülés fog előidézni a társadalmi életben. Az országok és világrészek határai egybeolvadnak, az idő s a tér korlátai egyszerűen megszűnnek az emberre nézve. A politikusok a levegőt fogják vámsorompókkal teleggatni s még az okosabbak is a levegőbe fognak beszélni, a hadvezérek csatákat vívni felettünk a forgalom és közlekedés a magasban foglal helyet s talán a softkedvelő nép fiai is a levegőbe költöznek, de a szegény földlakónak, ki eddig csak esőt és áldást várt felülről, néha napján menykővet, most minden rossz is az égből már t. i. a repülők egeből szakad a nyakába. A gyermekei látogatására siető anyós, a rendőr előtt menekülő zsebművész, a kivándorlási ügynök az adószedő stb. váratlan vendég miként a zápor és villám felülről csap reá s nem használ sem a paraplé sem a villámhárító. S az ember mégis úgy örül a repülés találmányának! Zeppelin, Láhám, Bleriot a világ legnagyobb hősei lettek, császárok birodalmok ünneplik őket. Vajjon miért? Tán boldogabbá fogja tenni az embert a repülés, mint annyi sok találmány és felfedezés eddig vagy a jövő méhében rejlik ezután? Nem. Bármily szabadabb teszi, bármily magasba viszi az embert a repülőgépek, nem lesz boldogabb, míg a lelke az emberi szenvedélyektől vezetve az anyagi érdekek szennyes és mély vizein evez s nem emelkedik az is a magasba, az örök igazságok szerint berendezett társadalmi élet tiszta régióiba.

Hivatalos hirdetés. A magy. kir. Belügyminiszter úr ő nagymélt. 22527/1186. V. a. sz. rend. és Nyitra város tanácsának 654/3054/86. sz. határozata alapján felhivatnak mindazok, kik a néhai báró Wodianer Mór által, önhibájukon kívül elszegényedett, az egyesített Nyitra város területén állandóan tartózkodó, Magyarországon honossággal bíró iparosok és kereskedők javára, tekintet nélkül a vallásra tett alapítványból való segélyezésre igényt tarthatnak: hogy alant megjelölt okmányokkal felszerelt belyegmentes folyamodványaikat legkésőbb 1909. szeptember hó 1-ig Nyitra város tanácsánál nyújtsák be. Megjegyezve, hogy azok, kik család ellátásáról gondoskodnak és gyermekekkel bíró özvegy nők, kik ipart űznek, egyenlő körülmények között a többi kérelmezők felett elsőbbséggel bírnak; továbbá, hogy egy és ugyanazon személy két egymásután következő évben az alapítvány élveztetésében rendszerint nem részesülhet, azonban a magy. kir. Belügyminiszter úr, az ipar- és kereskedelemügyi miniszter úr meghallgatásával, különös méltánylást érdemlő esetekben az alul kivételt tehet. A folyamodványokhoz a következő okmányok mellékelendők: a) hatósági bizonyítvány aziránt, hogy kérelmező magyar honpolgár; b) hatósági bizonyítvány, mely a kérelmező életkorának megjelölése, személyi és családi viszonyainak kitüntetésével mellett igazolja azt, hogy vagyonatlan és önbizalmán kívül elszegényedett; c) hatósági bizonyítvány aziránt, hogy a kérelmező a város területén állandó műhelylyel vagy üzlettel bírt. Ezen okmányok a városi r.-kapitányi hivatal által belyegmentesen állíttatnak ki. — Nyitrán, 1909. évi aug. hó 4-én. *Rédeky Géza*, s. k. rendőrkapitány.

Az érsekújvári betegforgalma. *Hücl Ernő* a nyitra vármegyei közközhelyi igazgató főorvosa kimutatást tett közzé a kórház 1908-ik évi betegforgalmáról. A kórházban az igazgató főorvos mellett, mint alorvos *Osváth Jenő* működött, kinek az állása később üreseedésbe jött. A lelkeszi teendőket a kórházban az érsekújvári plebánia vegzi szerződés alapján, az ápoló személyzetet a legsz. Megváltóról címzett irgalmas rend soproni anyaházi szolgáltatója 6 nővér személyében.

A kórházban az 1908. év folyamán 983 beteg ápoltatott, a kik közül gyógyulva hagyta el a kórházat 650 (66.12%), javulva 205 (20.83%), meghalt 57 (5.79%). — Mindenesetre igen kiváló eredmény.

A betegek legnagyobb száma a napszámok (226), foglalkozás nélküli egyének (51), háztartásbeliek (77) szóval a szegényebb és legszegényebb néposztályok sorából került ki. Illetőségre nézve legtöbben nyitra megyeiek (465), érsekújvár városiak (138), komárom megyeiek (181) voltak. Életkor tekintetében a 21—30 év között levők szolgáltatták a legnagyobb beteg-kontingenszt (198).

A műtétek sorában több érdekes esettel találkozunk, melyek az igazgató főorvos sebészeti jártasságának nyilvánvaló bizonyítékai. Úgy veszték észre, hogy ezt a szakot a kórházi főorvosok

nagy gondal művelik, tudásukat e nemből folytonosan bővítik, mert mint Ersekujvárott, úgy a nyitrai kórházban is a főorvos fáradságának és figyelmének legnagyobb részét az operációknak szenteli s ez így jól van, mert az orvosi közbe lépésnek a dolog természeténél fogva ott van kézzel fogható eredménye, a hol külső bajt, sebeket kell orvosolni. A belgyógyászat tere már sokkal bizonytalanabb.

A kórház vezetősége mozgalmat indított azon célból, hogy a kormány egy 100 elmebetegre való elmeosztálynak a felállítását engedélyezze, úgyszintén aziránt, hogy a vármegye a kórházat egy új műtőterem és kötőzoteremmel bővítse ki. Ez utóbbi kérelem valószínűleg teljesített fog, ellenben az elmebeteg-osztály felállítására nézve a vezetőség ezideig még biztató ígérteket nem kapott, pedig az elmebetegek számának szomorú növekedése, a külön osztály szervezését nagyon szükségessé tenné.

A kimutatás adatai nyomán megnyugvással állapíthatjuk meg, hogy az ersekujvári kórházban egy a kor színvonalán álló és céljának hűségesen megfelelő közegészségügyi intézményt bírnak.

Néppárti csizmák. E hihetetlenül hangzó hírt mit nemrégiben közöltünk t. olvasóinkkal, azzal az óhajjal fejeztük be, hogy mi magunk is szeretnénk ilyen néppárti csizmát látni. A nagytapolcsányi csizmadiaik állítólag láttak ilyet, mi ezt a hír közreadásakor is ketkedéssel fogadtuk, s most hogy újabb értesülést szereztünk ez ügyben, még egyszer foglalkozunk a megénekelt csizmákkal.

Most ujolag ki kell jelentenünk, hogy Nagytapolcsányban a csizmadia körökben nagy port felvert csizmák tényleg léteznek, de azoknak semmi néven nevezendő közük a néppárthoz nincs. Hogy nincs összefüggés a kérdéses csizmák és néppárt között, az az alábbiakból tűnik ki.

Debrecen városában hajdanában nemcsak a civisek, de hivatalbeli emberek is csizmában jártak, már pedig akkor nem letezt a Tulipánmozgalom, tehát feltétlenül hazai iparkészítményeket használtak. A csizma általános használata hatalmasan fellendítette a debreceni csizmadia mesterséget. Szóval még ma is keres 999 csizmadiamester van Debrecenben. Ezek a derek mesterek szövetségbe állottak és megalapították a debreceni csizmadiaik szövetségét, majd ennek védőszárnyai alatt a hatalmas börgyárat. Az ily módon egyesülve megalapozott szövetséget szinte ontotta magából a kész csizmákat, amiket már odahaza sem bírtak értékesíteni. A bő csizmatermelés újabb tényleg a leleményes és szorgalmas embereket. Sikertelenül egyeztetést kötöttek az Országos Hitelszövetkezet igazgatóságával, amely központosítást minden vidéki fiók Hitelszövetkezetnek több-kevesebb mennyiségű csizmát küldött bizományba. Így kerültek forgalomba a Hitelszövetkezetek révén a csizmák, de hogy miként ragadt hozzájuk a néppárti jelző, ezt megérteni nem tudjuk. Figyelmeztetjük tehát mindazokat, akik a csizmák irányában megkérdettnének, hogy a csizmákhoz semmi köze sincs a néppártnak, avagy mint némelyek gondolták, a Népszövetségnek. Sőt! Kálvinista csizmadiaik csak nem gyártásának népszövetségi vagy esetleg néppárt csizmák?!

Pöstyén tüdőből. Parkünnep. A világi bizottság vasárnap augusztus 8-án parkünnepet rendez. A nagystilűnek ígérkező nyári ünnephez, mely széles rétegekben élénk érdeklődést keltett, az előkészületek már javában folynak. Programját lapunk más helyen közöljük.

Vasárnap f. hó 1-én a gyógyház nyitott terraszán képtombola, a gyógyteremben pedig reünio volt táncmulatsággal.

Pöstyénfürdő idegenforgalma a legutóbb kiadott hivatalos vendégnevsor szerint tavalyhoz képest közel 2000 főnyi szaporulatot mutat fel. A vendégek száma máris meghaladja a 9 ezret úgy, hogy a fürdő vezető körei ismét egy új, hatalmas arányú iszapfürdő építést határoztak el. Az előmunkálatokat dr. Szontágh Tamás főgeológus a napokban fejezte be. A 2 millióra előirányzott építkezést az ősszel fogják megkezdeni.

Német orvosok tanulmányútja. A „Zentralverein für ärztliche Studienreisen“ a németországi orvosok pöstyéni tanulmányútját szeptember 3-ra tűzte ki. A 300 főre tehető társaság d. u. 1 órákor különvonaton érkezik fűrdőhelyünkre.

Színészet. Szabó Ferenc, mint direktor nemcsak ügyes és agilis, hanem merész is, a miről a szombaton színrekerült híres dráma, Rostano Sasfiókja tett bizonyosságot. A merész vállalkozás teljes sikerrel járt. A közönség minden egyes fel-

vonás végén lelkes ünnepeltetésben részesítette a dráma főszereplőit: Szabó Ferencet (Flambeau) és nejét Sz. Hervay Erzsit (Reichstadt herceg), a kik befejezett művészi tudással interpretálták a szerző nagyírú munkáját. Rajtuk kívül szép sikert aratott Fehér Artur Metternich szerepében. Alakítása minden tekintetben kifogástalan volt. Ferenc császárt Rátkai Sándor adta finoman műnyszerű játék keretében. A darab többi szereplői is egytől-egyig feladatuk magaslatán állottak. A rendezés Szabó Ferenc művészi tudásán vallott.

A fürdőt 1909. augusztus 3-ig 9280 vendég látogatta.

Tragédia Holicsra. A holicsi temetőben frissen hantolt sírdomb megrendítő katasztrófáról beszél. A gyilkost a gyilkolttal, a fiút az anyával egy napon egy sírba temették. Úgy szerették egymást, hogy életüket adták volna egymásért; s megölték egymást, a fiú az anyját, az anya az egyetlen fiát. A megrendítően gyászos esetről a leghitelesebb értesítés alapján írhatunk. **Senigla József** garamujfalási segédlelkész, édes anyja nevenapjára, Anna-napra, mult vasárnap hazautazott **Holicsra.** A viszontlátás öröme boldoggá tette a szülőket is, a fiukat is. Szerdán ebédet adtak a boldog szülők fiuk tiszteletére, s arra meghívták ismerőseiket és rokonait is. Ebből közben a társalgás a különböző fegyverekre terelődött. Ennek következményeképpen etkezés után **Senigla József** káplán, mint újdonságot, bemutatatta Browning-revolverét. Az asztaltársaság kíváncsian körülalta őt. A megtöltött revolver véletlenül elsült s a golyó a szemben levő háziasszonyt homlokán találta. Az édes anya holtan rogyott fia lábához. Az ésbontó katasztrófa a derek fiatalembert kilendítette lelki egyensúlyából, maga ellen fordította a fegyvert, s mielőtt a meglepett társaság még feleszmélt volna, kioltotta a saját életét is. Anyja iránt való szeretete nagyobb volt, mint lelkenek az erőssége. A legnagyobb részvétellel és legmélyebb szánalommal tárgyalja mindenki a megrendítő szerencsétlenséget.

Tisztviselőtelep Galgócson. A galgóc-nagyközségi tisztviselők az Egysor-utcában levő s a gróf Erdődy-uradalomhoz tartozó telken tisztviselői telepet létesítenek. Ez alkalomból a város megvalósítja egyik régi óhaját, a mennyiben a szűk Egysor utcát a Deák Ferenc utcával egy irányban kiszélesíti, a mit a képviselőtestület július hó 31-én tartott ülésében határozatilag kimondott.

Polgári iskolai internátus. A keresztény iskolatestvéreknek nevezett férfi kongregáció vezetése alatt a főváros egyik legkisebb és legegészségesebb pontján, a Svábhegy tövében, a modern pedagógia és higiénia követelményeknek mindenben megfelelő fiú elemi és polgári iskolai internátus létezik. Az elemi iskolai internátus már az 1896. év óta áll fel és a legszebb eredménnyel működik. Az internátus vezetősége az 1909. év szeptember havától kezdve az internátust polgári iskolai internátussal bővíti ki. a) Az elemi internátus az intézet nyilvános jellegű elemi iskolájával van kapcsolatban, amely az iskolatestvérek vezetése alatt áll és nyilvános jogosultságú bizonyítványt oszt. b) A most megnyitandó polgári iskolai internátus magánjellegű lesz, amelyben a növendékek a legkiválóbb tanerők által készítettnek elő a főváros egyik polgári iskolájánál letendő vizsgálatra. A növendékek ily módon államilag elismert bizonyítványt nyernek, s az intézetben gondos keresztény nevelés mellett lelkiismeretes és eredményes előkészületet kapnak a letendő nyilvános jogosítvány vizsgálatra. Ezen polgári iskolai tanfolyam évről-évre fokozatosan fejlesztetik, s végre a tervezet szerint kereskedelmi tanfolyammal fog befejeztetni. Az intézet egyelőre az 1909/10. tanévre az I. és II. polgári osztályt nyitja meg. Prospektust küld az igazgatóság: Budapest, I. ker. Istenhegyi-út 32.

Gyermek-ünnep Tótmegyeren. Júl. hó 25-én delután szép ünnepély volt Tótmegyeren. Gróf Károlyi Lajosné, ki a mult évben 25,000 kor. költséggel artézi kutat furatott a községnek, e napon 700 gyermeknek szerzett soha nem feledhető örömet. A gyermekek 18 nemzeti zászlóval sorakoztak az iskola előtt. Pont négy órákor megjelent itt Károlyi Lajosné grófnő szül. Széchenyi Hanna grófnő két kis gyermekével, Sándor gróffal és Alice kontesssel egy virágokkal díszített kis diszkocsin. Csatlósoktól kísérve nyitotta meg a menetet, mely cigányzenével vonult fel az Erzsébet tere, hol a község lakossága éljenzeve fogadta. A himnusz elnéklése után 700 gyermek kapott kávé és kalácsot s valamennyit a grófi család szolgálta ki. Ezalatt a zene játszott és a

gyermekek énekeltek. Ozsonna után versenyek voltak, melyek nyertinek a grófnő személyesen adta át a gazdag jutalmat. A verseny után a leánykák körjátékot kezdtek. A körbe beállt a Melt. asszony is szeretetreméltó gyermekeivel s vigan énekeltek: „Ha a gyermek jó...“ ismeretes dalt. Végül a Melt. asszony nyitotta meg a táncot, mely sötét estig tartott. Ennek előtt a felnőttek közül is sokaknak jutott fagyalt, sör, bor stb. A nemes szívű jótévőt Prokopez Mária iskolás leánya üdvözölte és halás szavakban köszönte meg páratlan jóságát. Megemlítjük még, hogy az Erzsébet-tér, melyen három hatalmas sátor volt felállítva, gazdagon volt díszítve nemzeti és grófi zászlókkal. Adjon Isten sok ily nemesszívű hölgyet édes hazánkknak!

Veszedelemes kivándorlásterület.

Ujabb időben a kivándorlás ismét erősbödvén, a magyar kivándorlók egy része az északamerikai egyesült államok kötelekébe tartozó Északkarolina felé veszi útját. A kivándorlási hivatalból ellenőrző belügyminiszterium ennek következtében értesüléseket szerzett arról, hogy minő sors vár az Északkarolinába vándorló magyar véreinkre. Így lön ismert dologga, hogy az Uniónak ebben az államában az ügynökök egész raja foglalkozik modern emberkereskedéssel, aminek hasznát látja az ügynök, a hajóállalat és kárát érzi az, kit a csalogatás odacsábított. Északkarolinában teljesen bizonytalanok a munkaviszonyok, nyomor és testet-lelket ölö munka vár a kivándorlókra, kik kifogyván hazulról hozott pénzükből, a legalacsonyabb munkabér mellett kötelesek a nagytőke rabigájában görnyedni. A délkarolinai kivándorlásra való csábításban első helyet foglal el a **Demel** Ágoston-féle cég, amely Magyarországra különböző árutakon becsempesztett leveleivel paradicsomi boldogságot ígér a kivándorlóknak, akik csakhamar érzik, hogy mily keserves sors jutott nekik osztályrészul.

Vizbefult vasutas. Vadkerti József pozsonyi kézmű, júl. 26-án Ersekujvárott egyik társával kiment fürödni az új Nyitra, az úgynevezett hármás fűzfához. Egy ideig vigan ment a fürdőzés. Vadkerti egyszerre csak elbukott. Társa tréfának vette az egészet. A mikor azonban igen sokáig nem jött föl, megijedt. Ijedtsége nem volt ok nélküli, mert a szerencsétlen 21 éves fiatal embert többé nem látta viszont. Kereséséhez láttak, de eredménytelenül s csak másnap sok keresés után halászták ki. Halálának oka valószínűleg az volt, hogy a mély iszapból nem tudott kiszabadulni.

A bortermelők szervezkedése. A „Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete“ kezdeményezésére és a m. kir. földművelési miniszterium támogatása mellett megindult mozgalom folytán vegre a szőlősgazdák is szervezkednek. Egyes vidékeken a bortermelők pincészövetkezeteket létesítettek és saját céjük alatt hozzák forgalomba saját termései boraikat. A fogyasztó közönségre nagy előnyt jelent ez a mozgalom, mert bárki minden közbeeső közvetítő közeg nélkül közvetlenül a forrásból szerezheti be a legjutányosabb árban borszákségletét. Elsőnek a „czeglédi bortermelők első pincészövetkezte“ alakult meg és működését már megkezdte. A pincészövetkezeteket megalakulásuk után állami felügyelet alá fogják helyezni.

Úszó gyakorlatok. Az Ersekujvárott állomásozó 3 század honvéd huszárság tiszjeivel együtt júl. 31-én Farkasra érkezett, hogy úszógyakorlatokat végezzen a Vágon. Az elszállásolás előtte való nap történt olyformán, hogy azok nem kaptak katonát, a kik már egy ízben (8 év előtt) kaptak. Úgy az előjáróság, mint a község részéről illő fogadtatásban részesültek a vendégek. A mi a gyakorlatokat illeti, ezek jó eredménnyel végződtek. Naponta reggeli 6 óratól délig, olykor még tovább is tartott. Aug. 1-én mind a három század visszatért Ersekujvárho.

Portómentesség az ipartestületek részére. Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter, méltányolva az ipartestületek közhasznú tevékenységét, megengedte, hogy az ipartestületek a közgyűlési és az előjárósági ülési meghívókat, a szakosztályi értesítőket és az évi jelentéseiket az ipartestületi tagoknak nem ajánlottan és nyílt alakban, nyílt levelezőlapokon, nyitott „borítékokon és keresztkötés alatt“, iparhatóság ügyben portómentes, záradékkal portómentesen küldhessék meg. Ez a portómentesség a postahivatalok helyi-forgalmában is igénybevehető. A szóban levő küldeményekben az ipartestületek, mint feladók, tartoznak magukat a következőképen megnevezni: „a ipartestület, mint elsőfokú ipar-

hatóság" és a címiratban tartoznak megjelölni azt, hogy a címzett ipartestületi tag, vagyis „N. N.-nek, mint ipartestületi tagnak. Erről a kereskedelmi és iparkamarák útján értesítette az összes ipartestületeket.

A Hölak-tr-tepliczi villamos vasut új menetrendje. A trencsényi és vidéki kiránduló közönség kényelmére kívánt szolgálni a Trencsényből Hölakra d. u. 1 óra 10 perckor induló vegyes vonat. Célját azonban el nem érte, mert a villamos vasut csatlakozása oly rosszul volt szabályozva, hogy a kiránduló közönség a villamos indulására órák hosszat volt kénytelen Hölakon várakozni. Ezen visszasság szanálása Hölakon várakozni. Ezen visszasság szanálása végéig a villamos vasut menetrendjét megváltoztatták akként, hogy a villamos kocsi minden személy- és gyorsvonattól Tt-tepliczre és vissza minden vonathoz vesztegelés nélkül fognak közlekedni. Így az eddigi menetrendben eddig helyet nem foglaltak a következő vonatok: Hölakról indul d. u. 1 óra 35 perckor, Tr-tepliczről d. u. 5 óra 20 perckor. Ezenkívül Hölakról 5 óra 10 perc helyett már 1 óra 50 perckor indul a villamos.

Betöréses lopás. Mult hó 29-én éjjel 11-12 óratájban Komáromy Vincze dicskei lakosnál eddig ismeretlen tettes betört. A hátsó szoba asztalfiókját feltörte s 1800 korona készpénzt elémelt. A háziasszony nesztét vette az utcai szobából a másik szobába sietett, hol a betörővel találkozott, ki az asszonyt többször fejbe vágta, hogy rá ne ismerjen. Ezen csete-patéra a házigazda is kijött, de már a tolvajnak hült helye volt s az asszonyt eszméletlenül ott találta. A vizsgálatot megindították.

Irodalom.

Rögös utakon. Irta: Pogány I. Béla, Besztercebánya. Ára 2 korona. Nemzetünk legfőbb sebe a kivándorlás. Kivált napjainkban szinte patakzik belőle a drága honfivér. Megbecsülhetetlen gyógyszer minden szó, mely a nemzet egy-egy fiát itthon tartani képes. Ezt a célt szolgálja fentvezetett munka élénk színekkel ecsetelve a kivándorlók keserves sorsát s ezernyi csalódását. Népünknek, melyet nap mint nap zaklat az üzérkedő szemfényvesztés, mennél többször ily könyvet adjunk kezébe s megtanulja belőle, hogy az élet mindennél küzdés és szenvedés, de boldogító ereje csak a haza édes földjén fakad.

Nyilt-tér.

(E rovat alatt közöltékért nem vállal felelősséget a szerk.)

Nyilatkozat.

Krausz Vilmos és Tsa cég, a helybeli lapokban, oly alantas módon becsmerli jó hírnévnek örvendő cégemet, hogy ezen minősíthetetlen támadásra válaszolni, méltóságom alulinak tartom.

Tisztelettel kérem azonban a t. c. közönséget, kegyeskedjek áruházam azon hirdetését figyelemre méltatni, a mely a következő mondatl nyer befejezést: „s nem lehet egyéb, a tisztességtelen verseny kétségbejítő fickádozásainál.

Kérem továbbá fenti cég ismert nyilatkozatát is elolvasni, s azután önönmagának elfogulatlanul, az ügyről objectiv véleményét és igazságos ítéletet alkotni.

Végül kijelentem, hogy esetleges, bármily piszkos és aljas viszonylásra semmi körülmények között reagálni nem fogok.

Verebely Géza.

CSARNOK

A buddhizmus nyomai közép-Európában.

Irta: Reviczky Bertalan.

Mint pöstyénvidéki plebános, borszükségletemet a csejthei uradalmi pincéből szereztem be, mely alkalommal többször látogattam meg e szétágazó földalatti folyosókat. Nekem feltűnt ugyan annak építési módja, de mint idegen, nem igen vettemt reá ügyet. 1885. évben, midőn Csejthebe kerültem, behatobban kezdtem vele foglalkozni, mert semmiképen sem foghattam föl, hogy e szük

és tekervényes folyosó-tömkeleg eredetileg bortartásra lett volna berendezve és építve.

1898. évben „Die gartenlaube“ képes folyóirat került kezembe, melynek azon évi 11. füzetében Grosse Eduard „Dunkle gebiete der Menschen Geschichte. Die Höhlen Labyrinth in Bayern und Östereich“ című cikkében elszámol P. Karner Lambert, göttweigi apátsági bencésnek e földalatti folyosók és kamrák kutatásáról; e cikknek minden adata, sőt a közlött alaprajz majdnem egy hajszálnyira megegyezik a csejthei pincével. Ennek nyomán irtam egy értekezést „Die Riesenkeller von Csejthe“, mely a wieni antropologiai társulat évkönyvében megjelent. E közlemény folytán meglátogatt P. Karner Lambert úr, ki az általam leirt uradalmi pincét réginek ugyan, de már eredeti alakjából kiforgattnak jelentette ki, de midőn őt egy szomszédos és félig bedőlt pincébe vezettem, azt eredeti teljességében levőnek találta, erről méreteket vett fel, leírását és alaprajzát díszes művében „Künstliche Höhlen aus Alter Zeit“ közölte. Figyelmeztetett arra is, hogy e folyosók közelében okvetlenül egy őstelepek is kell léteznie; feltevése meg is valósult, mert egnéhány lépésnyire e pincétől, a véletlen úgy intézte, hogy őscseréppel telitömött agyalfalból éppen akkor egy kőkorszaki agyag piramis esett ki.

Mellőzöm e földalatti helyiségek leírását, csak annyit kell mégis megjegyeznem, hogy azok sem védelmi, sem lakó vagy temetkezési helyekül nem szolgálhattak. Csakis egy szük bejáratuk van, hová az ember csak fekvé csúszhat be jó darabig. Ekkor nagyobb és tágasabb kamra nyílik, melyben öt-hat ember állva elfér, ezen kamrát megint egy szük folyosó köti össze egy másik kamrával, melynek végét egy szentély forma szük két, három, mindig mélyebb, csak egy ember számára vajt fülke zárja be.

Védelmi hely nem lehetett, mert csak kevés ember férhetett el benne és ha árulás folytán az ellenség annak bejárata előtt tüzet rakott volna, a betetőülő füst megfullasztotta volna a bent tartózkodókat.

Lakóházakul sem szolgálhattak, mert tüzhelynek és ételmaradványnak semmi nyoma, sem víz vagy forrás nem található.

Temetkezésül sem használtattak, emberi csontmaradványok nincsenek benne. Mi lehetett tehát e folyosók rendeltetése? A jelek, a titokzatosság, a különféle rejtett és tekervényes folyosó, a belül eltorlaszolható, a mély és mélyebb fülke arra enged következtetni, hogy e helyiségek, melyek a Bódeni tótól egész Bajor, Austria, Morvaország egészen Magyarországig terjednek, más célra, t. i. vallási szertartásra voltak berendezve.

(Vége köv.)

Telefon.

P. L. Az aug. 22-iki számban kezdjük meg a közlését. Köszönet.

Többeknek. A lapunkhoz eddig beküldött tárcák és költemények mind beválnak. Közlésükre nézve azonban szives türelmet kérünk, mert be kell tartanunk a sorrendet.

Jó házból való egy-két gymn. tanulót szállásra elfogad állami népiskolai igazgató.

Cím a kiadóban. 110. 1-3.

Alapított 1869-ben.

Nyitrai Népbank

mint részvénytársaság

elfogad betéteket a legjutányosabb feltételek mellett, leszámítol váltókat betéti könyvecskéket; kölcsönöket ad ingatlanokra a legkisebb kamatláb és szabott ügyvédi díjak mellett amortizációra különböző tervekben; előleget ad sorsjegyek-, részvények- és másnemű értékpapírokra; elad és vesz mindennemű értékpapírt napi árfolyamban; felvilágosítással szolgál és mindennemű megbízást teljesít: bank-, pénz- és biztosítási ügyekről.

5. 12.

Az igazgatóság.

Székháza Városháztér 3. sz.

HIRDETÉSEK a „Nyitrai megyei Szemle“ számára igen jutányos áron felvételnek Nyitrán, Huszár István úr könyvkereskedésében, a hol a lapra is elő lehet fizetni.

Azon mélyen tisztelt gazdák, kik fűkaszáló és kévekötő aratógépeket óhajtanak vásárolni, saját érdekükben kérjenek prospektust

MASSEY-HARRIS

kévekötő,

MASSEY-HARRIS

fűkaszáló,

aratógépekről.

Kartellen kívül!

MASSEY-HARRIS COMPANY, TORONTO,
északamerikai fűkaszáló- és aratógépgyár.

!!! A világ legerősebb gyártmánya !!!

Vérterköpviselő: **Korosteim Gyula Sándor** BUDAPEST,
V., Alkotmány-utca 23. sz.
Utazók és úgynökök uton nincsenek.

Közvetlen kérészködések kéretnek.

87. 10-10.

Hirdetés.

A nyitrai székesegyházi káptalan kezelése alatt álló, néhai **Bartakovics Béla** egri érsek családi alapítványában egy hely üresedésbe jött; és pedig

a nagyszombati szt. Orsolya-szűzről nevezett apáca zárdában, mint leánynevelő-intézetben egy, az alapító rokonságából származó leány számára.

Az ezen alapítvány élvezetét elnyerni óhajtok keresztlevéllel, iskolai bizonyítvánnyal, leszármazási okirattal és himlőoltási bizonylattal felszerelt kérvényüket **foljó évi aug. 20-ig** tartoznak a nyitrai székeskáptalanhoz benyújtani.

111. 1-1. **A nyitrai székeskáptalan.**

Házvezetőnő.

Falura uri családhoz, egy tiszta erkölcsű, róm. kath. vallású, középkorú intelligens nő mint házvezetőnő kerestetik, ki ért a gazdasághoz, a házvezetésben jártas és a főzést tökéletesen bírja. A ki ruhavarráshoz ért, előnyben részesül. Fizetés megegyezés szerint. — Bővebb felvilágosítást a kiadóhivatal ad.

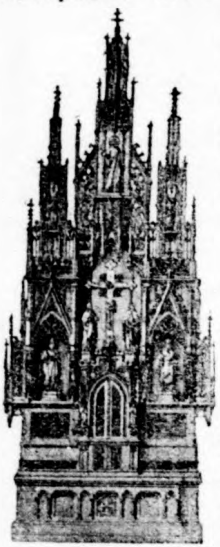
107. 2-3.

Seilnacht József

= képfaragó, oltárépítő és aranyozó =
templom művészeti műterme

GALGÓCZ

(Nyitra megye).

Nemetprónai templom főoltára 1907.

Oltárok, szószékek, keresztelő-kutak, szobrok és keresztúti állomások stb. izléses készítése.

Régi oltárok átalakítása és díszítése.

Vázlatokat és költségeloirányzatokat díjmentesen küldök.

Polychromikus festészet!

Mindenemű tárgyak minden alakban tirolai iparjelleg szerint.

149. 42-52.

WEIGL ANTAL PAPI ÉS POLGÁRI SZABÓ NYITRÁN.

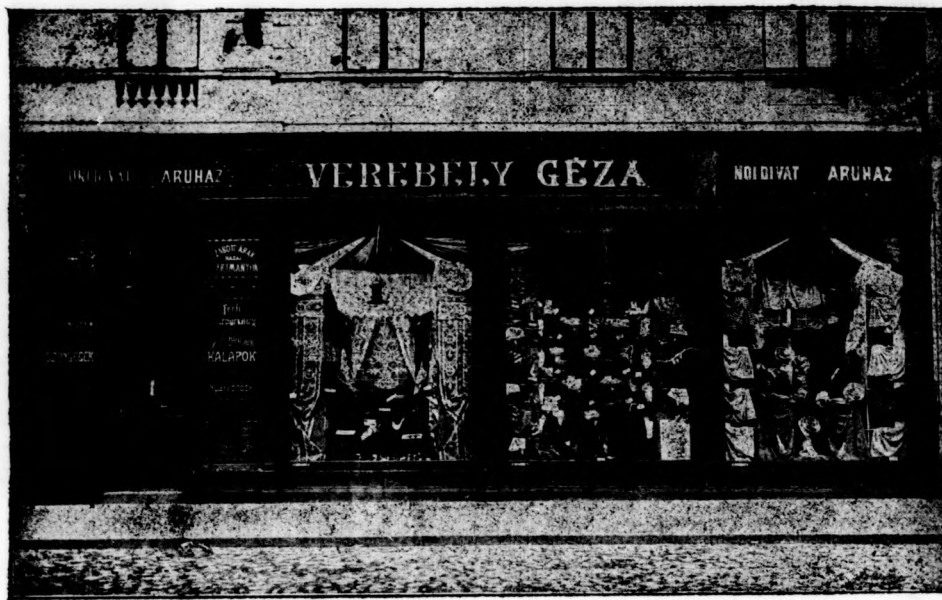
2. 32-52.

Ajánlja jól berendezett legfinomabb bel- és külföldi szövetekből álló raktárát, — valamint

férfiszabó-műhelyét,

melyben ugy egyházi, mint világi urak számára mindennemű ruhát, ugymint téli és nyári öltözeteket, felöltöket, reverendákat, címádkákat, mucetumokat, biretumokat stb. izlésesen és pontosan készít.

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl.

VEREBÉLY GÉZA DIVATÁRÚHÁZA NYITRA, TÓTH VILMOS-UTCA 4. (SZARVAS-SZÁLLÓ MELLETT)**Szenzációs alkalmi elárusítás!**

Az idény előrehaladottsága folytán az összes mosóáru maradékok, napernyők, nyári keztyűk, szalmakalapok, himzett ruhák és blúzok mesés olcsó árakban! — Az 1909-1910. iskolaidény közeledtével szíves figyelmébe ajánlom a t. e. szülők és gyámoknak, hogy minden szükséges a **legszolidabb** kivitelben, **verseny kívüli** árakban boesájtok rendelkezésükre. — Különösen hangsúlyozni kívánom, hogy a nyitrai zárda főtisztelendő Főnöksége által előírt ruhákhoz szükséges kelmék, belések és zsinórdíszek a fenti intézet és a kelméket gyártó telepek, mint pedig **cégem között létrejött szerződésbeli egyezmény alapján, kizárólagosan csak áruházamban** szerezhették be. Bármely cégnek tehát azon állítása, hogy nála ezen kelmék sokkal olcsóbbak s hozzá még határozottan jobbak, nem állhat meg s nem lehet egyéb a **tisztességtelen verseny kétségbeejtő fickándozásainál.**

108. 6-0

FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia

1. 52.

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.